

ŽEROTÍN

58

červen 2021
ročník XIX
čtvrtletní zpravodaj
Obecního
úřadu Žerotín

OBSAH:

Informace obce - Společenská kronika - Glosář - Historie hnojického mlýna - Testík - Staré žerotínské zvyky a obyčeje - Hodnocení testíku

Předjaří za Tepličkou za Domkama (foto: Jiří Němec ml.)

Periodický tisk územního samosprávného celku • Vydává: Obec Žerotín • Žerotín 13, Litovel 784 01, IČO 00299758 • Registrováno u MK pod značkou: EČ MK ČR E 17321 • redaktor: Jiří Němec • Redakce mobil: 724 738 032 • email redakce: red.zpravodaj@seznam.cz • Názor autora článku nemusí být nutně názorem vydavatele, do textu autora nezasahujeme.

Uzávěrka příštího čísla: 31. srpna 2021

Starosta obce informuje

Protiepidemická opatření, která nás sužují více jak rok, se nám již pomalu rozvolňují. Venku panuje pěkné počasí a tradiční venkovní akce „Posezení u vody“ a „Dětský den“ by se mohla konat pouze za přísných epidemických opatření. Poslední proběhla v roce 2019 a počasí tehdy opravdu bylo nádherné. Ke konci května mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví omezuje spolkové, sportovní, taneční, tradiční a jim podobné akce a jiná shromáždění, slavnosti, poutě, přehlídky, ochutnávky, oslavy a jiné veřejné nebo soukromé akce, při nichž dochází ke kumulaci osob na jednom místě tak, že na jednom místě ve stejný čas je možná přítomnost nejvýše 150 osob, koná-li se tato akce výhradně ve vnějších prostorech. Zde by problém nebyl, ale podmínkami jsou negativní test všech účastníků, doklad o očkování nebo prodělané onemocnění v posledních 180 dnech a dále používání ochranných prostředků dýchacích cest včetně dvoumetrových rozestupů. Opatření se však mění v podstatě každý týden, někdy i několikrát v týdnu. Proto se tato akce nekonala. Pokud to situace dovolí, proběhne zcela jistě na konci prázdnin akce zaměřená zejména pro děti, o které budu včas informovat pozvánkou a hlášením v obecním rozhlase. Ale to tak trochu předbímám, protože jak všichni dobře víte, jedna akce přeci musí být ještě dříve. Ano je to tak. A to hodová oslava, na kterou chci tímto pozvat.

Pozvánka:

Srdečně zveme všechny občany na hodovou oslavu, která se uskuteční v sobotu 31. července 2021 na místním hřišti. Bude připraven bohatý program

pro malé i velké, turnaj v malé kopané o „Žerotínský klobásek“ a vstup na víceúčelovou vodní nádrž bude zdarma. K tanci a poslechu bude hrát kapela KARETA ze Šumperka.

Vyzýváme touto cestou všechny žerotínské hospodyňky tak jako každý rok, aby se zapojily do dalšího kola soutěže „O nejlepší hodový koláček“. Přines- te v sobotu od 13.00 do 13.30 hod na koupaliště cca 10 ks koláčků do soutěže. Vyhodno- cení soutěže bude vyhlášeno v 15.00 hod.

Všechny občany touto cestou vyzýváme, aby přišli hodnotit kvalitu koláčků a svým hlasem rozhodli o umístění pořadí koláčků v této soutěži.

Večer od 20 hod bude probíhat hodová diskotéka.

Na závěr proběhne v neděli 1. srpna 2021 slavnostní hodová mše v kapli Sv. Marty v 9.00 hod.

Poděkování:

Na začátku jara se uskutečnil úklid obce a jeho katastru. Tímto chci všem dobrovolníkům a dětem velmi poděkovat za Váš čas, který jste úklidu věnovali, že Vám není lhostejné, kde všichni žijeme.

Děkuji občanům, za třídění odpadu v obci. Celkem bylo vytríděno za IV. čtvrtletí 2020:

Papír	1,336 t
Plast	1,500 t
Sklo	1,972 t
Kovy	2,451 t
Nápojový karton	0,053 t

Za I. čtvrtletí roku 2021 byla situace následovná:

Papír	0,831 t
Plast	1,636 t
Sklo	1,728 t

Kovy	0,000 t
Nápojový karton	0,048 t

Rovněž bych rád touto cestou poděkoval za vzorový přístup při svozu velkoobjemového a nebezpečného odpadu. Pneumatiky nebudou ani v následujících svozech od občanů odebírány. Ty je možné bezplatně odevzdat například v pneuservisu Jüngling PNEU před nadjezdem ve Šternberku. Dále bych poprosil občany naší obce, kteří odevzdají kovy do sběrný odpadu, aby nám doklad o odevzdání zaslali na obec. Bude součástí vytríděného odpadu za naši obec. Kontejner na drobné kovy je nyní umístěn vedle kontejnerů na papír u obchodu.

Vyzvedávání zásilek

Na místě, kde dříve stál kontejner na kovy, vedle kontejneru na elektroodpad a textil, bude v nejbližší době umístěn Z-Box spol. Zásilkovna s.r.o. Sloužit má k vyzvedávání zásilek od jmenované společnosti a bude možné jej využít 24 hodin denně. Tak ať nám všem dobře slouží.

Starosta obce Robert Venský

Společenská kronika

Narodili se: Václav Pešl
Vítáme ho do svazku obce.

Opustili nás:
Helena Capková, 90 let
Jindřich Vrána, 76 let,
Karolína Bartošová, 95 let
Upřímnou soustrast pozůstalým.

Úhrada poplatků za komunální odpad do 30. 6. 2021

Připomínáme občanům, že poplatky za komunální odpad a psy jsou splatné do 30. 6. 2021. Včas nezaplacené poplatky můžou být zvýšeny dle obecně závazné vyhlášky až trojnásobek.

Poplatky lze hradit na účet obecního úřadu č. 1801707369/0800. Aby mohly být platby správně při-

řazeny, nezapomeňte uvést jako **variabilní symbol číslo popisné**, za které jsou poplatky hrazeny, a **do zprávy pro příjemce** napište vaše **příjmení**. Poplatky na rok 2021 zůstávají ve stejné výši jako v předchozím roce, tj. za komunální odpad 400 Kč/osoba a za psa 100 Kč/pes.

Glosář

Už jsem si za ta léta zvykl, že na jakoukoliv žádost, prosbu, nabídku mnou vyslovenou na těchto stránkách, nikdo nereaguje. Stejně jako v minulém zpravodaji, kdy jsem psal, jak by bylo fajn, kdyby se někdo ujal myšlenky nafotit blízké kopce a třeba někdo jiný je pojmenoval, tedy pokud jména mají. Nestalo se, nu což, to je Žerotín...

Všimli jste si frekvence některých slov u našich politiků? Já ano. Třeba u premiéra Babiše si jen tak z legrace dělám čárky, kolikrát ve svém verbálním vystoupení řekne „samozřejmě“. Obvykle s tím začne hned v první větě a pak se prosamozřejměmá takřka v každé další. Těch jeho samozřejmostí je na konci více jak pivních čárek u obsazeného stolu v deset večer. Nejsmutnější bývá fakt, že samozřejmého v jeho proslovech není skoro nic. Samozřejmě.

V debatách politiků, a je jedno jedná-li se o ministry nebo poslance zaznívá nejčastěji sousloví „je třeba si uvědomit...“, „musíme si uvědomit“, „uvědomme si, že...“ prostě nás neustále informují a zároveň upozorňují na

fakt, že nejsme dostatečně uvědomělí. Často si máme uvědomit tolik věcí, že ke konci nevíme, o čem vlastně politik mluvil a to by si měl onen dotyčný uvědomit... Těm nicneříkajícím slovním spojením se říká floskule – tedy prázdný obrat, průpověď, fráze, rčení, které nadužíváním ztratil životnost a původní obsah...

Ovšem obvykle hned v další části proslovů, hlavně tehdy, kdy opoují svým spoludebatérům, aby upozornili na skutečnost, že protivník nemluví pravdu, používají frázi: „dobře víte, že...“ Na to dostanou ihned ráznou odpověď: „Vy dobře víte, že co říkáte, není pravda...“. Obecně jsem si všiml, že nejukecanější pak jsou ti politici, kteří fakticky nemají co říct, a oni to o sobě dobře vědí. Nebo ne? To dost dobře nevím. Někteří se tváří chytrolínsky, vševědouce a všichni moc dobře víme, že takto se nejlépe loví voličské hlasy. Nic chytrého neříkat, ale říkat to chytře.

A taky jste podlehl kouzlu „jakobínů?“ To jsou ti, kteří všechno mají jakoby. Jakoby je, mimo jiné, synonymem pro naoko. Takže každý jakobín, který k nám jakoby

hovoří zasvěceně, nám vlastně říká, že je vše jinak, neboť je to jen jakoby, jen naoko...

Z mládí si nepamatuji, že by zaznívalo všude, v rádiu, v televizi a vůbec kdekoliv, mně fakt protivné: „Přesně tak!“ A ještě to pro zdůraznění protahují: „Přesně tááák!“ Dotazovaný nemá dostatečnou slovní zásobu, aby o tom, o čem se právě hovoří, popsal vlastními slovy (ovšem, máte pravdu, ano, máte správné informace, neřekl/a bych to líp) a tak souhlasí s protistranou tím přitakacím otravným přesně tak.

Léto se kvapem blíží, vláda pomalu rozvolňuje a v obci se jistě přemýšlí, zda letos uskutečnit „posezení u vody“, udělat dětem „dětský den“, pořádat „hody“ nebo „podzimní pěstitelskou výstavu“ či spustit jiné aktivity. Kéž by všechny jmenované akce mohly proběhnout. To nám všem přeji.

První zmínka o Žerotínu je v listině biskupa olomouckého Jindřicha Zídka z roku 1131. To znamená, že Žerotín letos slaví 890 let svého trvání a za deset let bychom měli slavit kulatiny – rovných 900 let. Tak na to mysleme.

Jiří Němec

Historie tragického konce hnojického mlýna

PODLE FRANTIŠKA POLA,

kronikáře v Hnojicích/ redakčně upraveno

Už je to přes sto let, co zahynuli dva lidé při výbuchu v mlýnici. Příběh vypovídá mnohé i o tom, jak žili lidé na Hané v minulých stoletích.

V polovině 17. století Kristián Ulrich, vévoda z Würtenberka, pán na šternberském panství, nechal postavit mlýn v Hnojicích. Vrchnost mlýn od jeho postavení pronajímala. Nájemci a později i majitelé mlýna se střídali. Po sto letech koupil mlýn za 1100 zlatých Josef Tutschov a od něj po dalších 14 letech Josef Schintzel. Ten dokonce získal mlynářský pečtní znak, na němž je měřidlo, mlýnské kolo a iniciály mlynáře. Rod Schnitzelů vlastnil mlýn vůbec nejdéle ze všech – téměř sto let. V roce 1863 mlýn získal Karel Petr ze Šternberka. K živnosti patřila i malá prodejna pečiva. Petr mlýn sice vlastnil, ale řemeslo zde nevykonával. To lze soudit podle historického pramene, který uvádí, že v této době měl mlýn v nájmu František Tiefenbach.

Karel Petr se oženil v roce 1843 s Annou rozenou Stejskalovou, s níž měl tři syny. Mlynářskému řemeslu se vyučil nejmladší z nich Julius. Praxi získal právě v hnojickém mlýně. Otec Karel na něj v roce 1876 mlýn přepsal a o dva roky později zemřel. Julius postavil v roce 1884 v Hnojicích vedle mlýna novou usedlost. Stavba byla patrně velmi náročná a na výchovu všech dětí nezbyl čas. Všichni chlapci se tudíž přestěhovali k babičce do nedalekého Újezda, kde chodili do školy.

Pokračovatelem mlynářského rodu Petřů se stal druhorozený

Theodor. Oženil se v roce 1904 s Annou rozenou Vyhnánkovou ze Žerotína čp. 7. Její otec, sedlák Josef Vyhnánek, byl věrný přítel hnojického starosty Lukáše Škody a velmi podnikavý člověk. Měl v tu dobu už více než šestnáct let pronajatý od správy lichtenštejnských velkostatků „Dvůr lužický“, kde s rodinou bydlel.

Theodor Petr získal právo dědické na hnojický mlýn od otce Julia ihned po svatbě, a tak se stal na hnojickém mlýně posledním „panem otcem“, jak se tehdy mlynářům říkalo. Theodor měl tři děti. V prvním desetiletí nového století mlýn skvěle prosperoval. Navíc k němu patřilo hospodářství se zhruba deseti hektary polností, pekárna a malý obchůdek s čerstvým pečivem, takzvaný kvelb. Staral se o něj Julius Petr, toho času mlynář na odpočinku. Na usedlosti pracovalo a žilo kromě mlynářovy rodiny několik dalších rodin.

Theodor Petr byl velmi moderní, pokrokový a hlavně praktický člověk. V roce 1911 prodal vodní právo za 55 tisíc korun a ještě téhož roku začaly práce na odstraňování stávajícího zařízení mlýnského jezu a zasypání strouhy vedoucí k vodnímu kolu.

V té době byl prodej vodního práva výhodný, neboť mlýn se každoročně v létě potýkal s nedostatkem vody a při jarním tání naopak velký průtok zahltil odpadní kanál, který pak zpomaloval vodní kolo. Pro zajímavost: mlýnské kolo mělo šířku dva metry a průměr tři metry, dubový hřídel měl

v průměru 80 centimetrů.

Mlynář předešel problémům s vodou tím, že za utržené peníze koupil naftový motor typu Bronse 16HP od firmy Laurin a Klement z Mladé Boleslavi. Slavnostně jej spustil po dokončení všech stavebních úprav v březnu 1913. Podle všeho běžel motor bez problémů až do poloviny roku 1914, kdy mlynář po vyhlášení válečného stavu musel narukovat. Sloužil jako „lapiduch“, čili zdravotník, ve vojenské pevnostní nemocnici v Krakově. Měl tedy službu beze zbraní.

Během válečných let se práce ve mlýně postupně zastavila. Ovšem největší ranou osudu pro mlynáře bylo, že mu zemřeli oba rodiče. Jak sám Theodor píše ve své korespondenci, měl štěstí na dobrého velitele, který jej pustil na oba pohřby. Díky svému vojenskému zařazení neokusil ty pravé hrůzy války, a tak se šťastně vrátil již v druhé polovině roku 1918. Ihned po návratu uvedl mlýn do chodu. Jeho syn Karel, i když ještě chodil do měšťanské školy ve Štěpánově, se pomalu začal učit řemeslu. Mletí obilí se opět rozeběhlo a zdálo se, že nic nestojí v cestě obnově bývalé prosperity hnojického mlýna.

HNOJICKÝ MLÝN. Obrázek připomíná, jak vypadal hnojický mlýn, který v roce 1919 vyhořel. Repro: Deník

Jenže ráno na den sv. Mikuláše (6. prosince) 1919 se mlynáři nepodařil nastartovat motor mlecího zařízení. Na opravu si pozval zámečnického mistra pana Adolfa Leschtinského ze Šternberka, který si vzal k ruce svého tovaryše. Co se při opravě stalo, není jasné, ale faktem je, že při opravě došlo k ohromnému výbuchu.

Exploze byla natolik razantní, že prorazila střechu mlýna, která oba přítomné zasypala. „Připravovala jsem oběd. Ti ze mlýnice stále chodili do kamen žhavit nějaká železa, až se to stalo. Nastala hrozivá rána, okamžitě se vysypaly okenní tabulky. Ve dveřích kredence praskla skleněná výplň. Bylo mi hned jasné, že se muselo stát velké neštěstí,“ vypověděla

pak mlynářova manželka Anna Petrová.

Lidé se snažili zachránit nejen zavalené osoby, ale i uskladněné obilí. Jenže po výbuchu následoval mohutný požár, který znesnadňoval záchranné práce. Hoření umocňoval všudypřítomný moučný prach i motorová nafta. Kvůli oprávněným obavám, že by mohlo dojít k dalšímu výbuchu, nakonec všichni od dalších záchranných prací upustili. Hasiči se snažili chránit aspoň obytný dům tím, že jej stále kropili vodou. Během následných čtyř hodin shořely asi tři tuny obilí a vše, co v budově bylo. Teprve po zdolání požáru a odklizení trosek se lidem podařilo vynést mrtvá těla zámečnického mistra Leschtinského a mlynáře

Theodora Petra. V úmrtní knize je lakonicky uvedeno: smrt zadušením.

Mlynářský učeň a učeň zámečnického mistra byli těžce zraněni, ale oba zůstali naživu. Za svoji záchranu mohli vděčit panu Bohumilu Holoubkovi, který díky své statečnosti oba učně z trosek vynesl. Jejich štěstím bylo, že v době výbuchu se pohybovali ve vedlejším objektu za plechovými dveřmi, které i když byly tlakem vyraženy, mladíky ochránily.

Vdova Anna Petrová vychovala obě děti v řádné občany a postarala se o majetek. V době neštěstí jí bylo čtyřicet let, ale nikdy se už nevdala. Muže přežila o pětatřicet let. Zemřela u své dcery Anny, provdané Kubové v Hnojicích v roce 1954.

Testík-znáte dobře svou obec?

1. Jaké číslo má silnice skrz Žerotín?

- a) 147
- b) 447
- c) 346

2. Kolik měří „kolem pasu“ ve výšce cca 150 cm torzo letitého topolu v „Brance“ na výjezdu na Újezd?

- a) 370 cm
- b) 430 cm
- c) 550 cm

3. Kdo je autorem znaku obce Žerotína?

- a) Jiří Ládek
- b) Josef Cerha
- c) Jiří Louda - heraldik

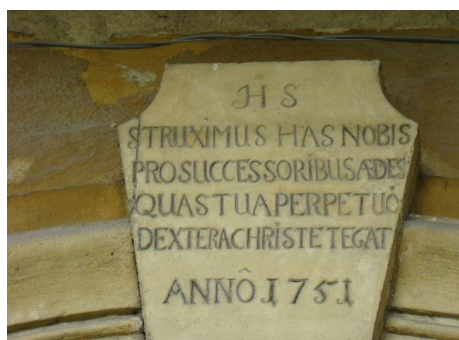
4. Během 2. světové války byl demontován a odvezen pro

válečné potřeby zvon z kaple sv. Marty. Bylo to v roce:

- a) 1940
- b) 1942
- c) 1944

5. Deska zasazená nad vchodem do žerotínského zámku, hlásá: Struximus has nobis pro successoribus saedes quas tua perpetuo dextera Christe tegat. Anno 1751.

V překladu do češtiny nápis znamená:

a) Postavili jsme tento zámek, jako kratochvíli pro časy odpočinku a naší ochranu. Roku 1751

b) Dali jsme si zbudovat tuto svatyni pro budoucí. Kéž by Tvá práva, Kriste, byla chráněna. Roku 1751

c) Zbudovali jsme tento stánek pro větší slávu Kristovu a pro jeho ochranu. Roku 1751

6. V zámecké zahradě spolu sousedí:

- a) Koráb a lípa
- b) Koráb a liliovník tulipánokvětý
- c) Koráb a platan

7. Až do roku 1994 zdobil střešní štít naší školy portrét jedné významné osobnosti. Koho?

- a) T.G. Masaryka
- b) J.A. Komenského

c) F. Palackého

8. V roce 1982 proběhla generální oprava kaple sv. Marty. V tom roce měla kaple právě:

- a) 100 let
- b) 120 let
- c) 130 let

9. V roce 2011 se v okolí Oskavy objevil nový obyvatel. Je to:

- a) Nutrie
- b) Ondatra
- c) Bobr

10. Kromě nás existuje v České republice ještě jedna obec Žerotín, která se nachází:

- a) Kousek od Prahy u města Slaný
- b) U Panenského Týnce v okrese Louny
- c) Kousek od Kladna u Kamenných Žehrovců

STARÉ ŽEROTÍNSKÉ ZVYKY A OBYČEJE II.

/zvyky a obyčeje při sklizni plodin/

Ing. František Hejnar

Olomouc 2010

Přístke

Přástky obyčejně začínaly po svátku svatého Martina. V zimě se většinou předlo po celý den, zvláště na gruntech, kde bývalo více lnu. Právě přástky ale začínaly až večer. Předlo se do půlnoci i déle.

Hlavní prací při přástkách bylo předení na přeslici nebo kolovratu. A nebyla to práce příjemná. Lněné vlákno se ovinovalo kolem kužele, který stál na přeslici – „prдавce“. Stojany přeslice, nesoucí kužel, byly jednou nohou tlačeny k zemi, a přisednutím byly upevněny k „lavě nebo legátu“. Z kužele se prsty – při vydatném slinění, vytahovala vlákna, a to tak, aby nit byla stejnoměrně silná. I na dobře zochlovaném vlákně však vždy zůstalo i něco ostrého pazdeří, o nějž si přadleny krvavily prsty. A přitom se ještě spěchalo ... Již za dob roboty se prikazovalo,

„kolek štuk“ se musí napříst, aby byla splněna poddanská povinnost. I hospodyně prikazovaly, „kolek potáču se má odělat“. „A všecke robke k předeni šekovny nebele“ Vysloužily si proto posměšné názvy – „stary přeslece, potáč, motovidlo ...“ a jiné.

Příze, upředaná pro rodinu a bílená na bělidlech, byla hospodyněmi odvážena tkalcům, nejčastěji do Šternberka. Znamí tkalci jim utkali plátno na košile, cíchy, ubrusy a jiné výrobky. Někdy přízi i prodávaly – nejčastěji na trzích v Litovli.

Příze z vyčesané koudele se rovněž spřádala s kužele, ale na „hrobším kolovratu a herkulesovi“. Ta se už nedávala na bělidla, ale přímo tkalcům. Bylo z ní silné plátno, které se opět bílilo na bělidlech, zhotovených z holí a kůlů. Na nich bylo plátno pevně nataženo, a na letním slunci několikrát za den poléváno vodou tak, aby za dva-

cet dní zbělelo. Takové plátno se upotřebilo na „všedni košole, gatě, stolovy plachty nebo poclámke“.

„E pozadková kódel se opotřebila na měche, vozovy plachty – voznice, travnice nebo slamníke. Zbévající šponěk se spředl na hrobých kolovratech na chmelovy žoke“. Na menších kolovratech – „špukastlech“, se spřádala jemnější příze.

Na přístke se chodilo s kolovratem a poslénkem

Přástky obyčejně začínaly v polovině října po Císařských hodech, a předlo se až do svátku svaté Lucie /13. 12./. Potom se až do svátku Tří králů /6. 1./příst přestalo.

Znovu se pak předlo od Třech králů až do Popeleční středy, kdy se předlo naposled. Když se začala pěstovat cukrovka, začínaly přástky později – obyčejně po

svátku svatého Martina /11.11./ Na přástky se chodilo každý den a pokaždé k jinému hospodáři. Někdy se chodilo „na stálo“ – obyčejně na grunt, kde byla velká kuchyně a mohlo se příst celý den. Právě přástky však vždy začínaly až večer.

Každá „pořádná ženská“ tehdy musela mít svůj kolovrat, který si na přástky nosila. Obyčejně ho dostávala věnem do hospodářství. Býval proto parádní, vyřezávaný a cínem zdobeným kuželem. Ten, když se před předem pěkně vyhladil a „nabléskal“, bývala přeslice jako stříbrná a při svitu louče nebo petrolejky se blýskala. Vedle kolovratu si přadleny nosily na přástky i „poslénky“. Lněná vlákna se totiž musela vytahovat z kužele za pořádného slinění, aby byla příze stejně silná dřív, než se namotala na cívku. A na to musely být prsty stále vlhké. „A deš se dyl předlo, slena v hobě vysychala. Abe znovu naběhla, tak se moselo sněst něco šťavnatého na poslénku“. Někdy si přadleny pomáhaly „strmiskové řepo – rábkó“, někdy „počádko“ nebo „štěpánama“. „Počádko“ si přadleny dávaly do kapsy u zástěry a „žmólele jo“. Někdy ale naklíčeným hrachem házely chlapi po děvčatech.

Předem, to bývala práce úmorná a „ošťarná“. Aby rychle ubíhala, bavily se při ní přadleny jak dovedly. Někdy jim v tom pomáhali i mládenci. A to potom bývalo po cestě nějakého „škádlení, puckování a válení se ve sniho!“ Aby chlapi přadleny nezdržovali při práci, mohli chodit na přástky pouze dvakrát týdně – obyčejně v úterý a ve čtvrtek. Pomalu se začínali „trousit“ kolem deváté hodiny. Spíš nesměli chodit, protože by přadleny nic nenapředly. „Neda le pokuj a furt jich zlobile, nitě se jim trhá, kolovrate zastavovale, pře zetřipání pazderí z kléna jich do létek a stehů ščěpale a jiny

paskudině dělávale“.

Na přástkách se vekládalo

Na gruntech se předlo v kuchyni nebo v jizbě. Uprostřed jizby stával „posóvací stojan na posvětě“ a pod ním škopek s vodou. Vyhořelé uhlíky padaly „z posvětě“ do vody a nehrozil tak požár. Později se svítivalo malými olejovými lampičkami, a nakonec petrolejkami. Večer bývali v jizbě všichni – i chasa. Sedělo se na „legátech a lavách“. Děti obyčejně seděly u pece nebo na peci a v teplé jizbě, kde bývalo přítmí, se pěkně vykládalo a poslouchalo

Napřed to obyčejně bývaly samé klepy a klevety. Později se ale přešlo i na pohádky o hastrmanech, rybrcoulech, herkulesech nebo čertech. Vykládaly se různé příběhy, někdy i strašidelné povídky – třeba o světýlkách a strašidlech ... Někdy až mráz běhal po zádech, nejvíce dětem. A když se potom náhle objevila za oknem strašidelná hlava osvětlená svíčkou – což obyčejně „spiskal“ některý z mláďenců, začaly ženské i děti strachem vriskat a křičet ...

Také se na přástkách zpívalo, a když zpívání utichlo, hádaly se hádanky nebo se četlo. Některé přadleny však znaly příběhy z knížek lidového čtení z paměti ...

Majolenka

Z knížek lidového čtení, které se od 16. století prodávalo na jarmarcích, byly u děvčat nejoblíbenější příběhy o Mahuleně, která se zasnoubila

s českým králem Václavem III., o Majolence, „Melozině“ a jiné. Četly se však i příběhy o Ječmínkovi, o Faustovi a Markétce, o Fortunátovi, o Genovéřě, o Enšpíglovi, Ezopovy bajky a jiné.

„Bábo, ve to znáte o té krásné Majolence. Řekněte nám to ...“ žadonila jednou mladá děvčata při přástkách ... A povídává „bába“ Capková se nedala dlouho pobízet ...

„No, to belo zrovna tehda, dež chodil Kristus Pán se svatým Petrem po světě a dež místo Holomóca stál na Hané jenom krásný zámek královny Ječmínky. A Ječmínka si vzal do hlavy, že si vezme za královnu jenom to, která mo přenesena břetenem nétenší a nepěkněš opředeno nit.“

K Ječmínkovi tehda chodile s břetenama všelejaky žensky – e z Horácka a Valašska če Slovácka. Žádná mo ale nepřenesla to slabóčko nit. Všecke to měle sám só-

"Přástke" - splétání příze na kolovrátku

ček a nitě bele selny jak provázke. A tož jedná vám tak přešle dvě vandrovníci k jednemu domkářovi, keré bel moc šekovné a dělал tragače ...“

„Ale bábo, deť ve to chobláte všecko dohromady!“ ozvala se Mařa. „Deť ste vekládala o Ječminkovi a né o jakymse domkářovi a tragačích!“

„Tož mi neskáké do řeče, Mařo! Šak já vim, kde je temo začátek a konec! Deť sem hned na začátku říkala, že to belo tenkrát, dež chodil Pán Ježíš s Petrem po zemi!“

A tož, kde sem to přestala? Ja, jak přešle ti vandrovici k temo domkářovi ...

No a ten domkář bel hrozně hodné a měl cero Majolenko a zrovna

o nich bele šperke ... Hoste pěkně pohostil jetrnicema a presvuřtem a ostlal jim peřenama té Majolenke. Dež odcházela, ptale se domkářa, co só dložni. E nic, povídá domkář No přeci něco, povídaji vandrovníci ... Domkář se začal ošévat, až z něho nakonec velezlo: Tak dež to mosi beť, tak bech rád, abe mi děvče opředlo tak tenkó niť, abe se mohla očkem jehle protahovat... Ten jeden vandrovnik se osmál. Hned věděl, že má domkář za ošema a že to niť chce pro Ječminka. Ale neřekl nic a kěvl hlavó. Potom naplól na nepřekněši tragač a hned z něho bela pěkná mašinka – kolečko se točelo v luftě a nad něm civečka ...

A včel ať přede to tvy děvče! To opředlo pěkný břetyňko. Domkář, dež to oviděl, podaroval vandrovni ešče klobásó a povídá Majolence: Honem s tém otěké k Ječminkovi! E Ječminkovi se nétenši a nepřekněši niť zalébila ...A protože děvče belo pěkný jak Majolenka, tož jo odělal královnó a Hanákom dal celé flák zemi, kerá bela néorodněši na celé Moravě. Ta mašinka, co na ni předla e královna, se menovala kolovrat ...“

Příště se dozvíte něco o „melozině“ a také jak se bavívala děvčata...

Zpracoval Jiří Němec

Testík- řešení: 1 b, 2 c, 3 c, 4 c, 5 b, 6 c, 7 b, 8 a, 9 c, 10 b
1 – 3 správné odpovědi – slabý výsledek, ve škole by to bylo za 5

4- 6 správných odpovědí – jde to, každý nemůže vědět všechno, ve škole za 3

7 – 10 správných odpovědí – tak to má vypadat. Máte skvělé povědomí o naší obci, ve škole za 1.